

Хроніка

ПОСТАТЬ МИТРОПОЛИТА ВАСИЛЯ ЛИПКІВСЬКОГО НА ТЛІ РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Дослідження історії Української автокефальної православної церкви є актуальною проблемою в сучасній історичній науці, оскільки воно акцентує увагу на визначних подіях і постатях у процесі духовного розвитку України. Процес утворення Української Автокефальної Православної Церкви (УАПЦ) до цього часу ретельно вивчається науковцями, а в суспільстві проходить активне обговорення історичних подій, що його супроводжували.

17 жовтня 2014 року в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка за сприяння Полтавської обласної державної адміністрації пройшло засідання регіонального «круглого столу» «Постать митрополита Василя Липківського на тлі релігійно-церковного та національного відродження», присвячене 150-літтю з дня народження видатного церковного діяча України. Цей захід відбувся у контексті цільової програми, яка за рішенням Верховної Ради України передбачає відзначення знаменного ювілею митрополита Василя Липківського на державному рівні. Безпосередніми організаторами «круглого столу» стали Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської обласної державної адміністрації, Полтавське відділення Української асоціації релігієзнавців, кафедра історії України ПНПУ імені В.Г. Короленка, громадська організація «Полтавське історико-релігієзнавче культурологічне товариство – «ПІКТ».

Василь Липківський – визначний церковний діяч України. Він народився 19 березня 1864 року в с. Попудні Липовецького повіту на Київщині. Походив із родини священика. У 1873 – 1881 роках він навчався в Уманській духовній школі, закінчив Київську духовну семінарію та академію, отримавши вчений ступінь кандидата богослів'я. 2 листопада 1891 року В. Липківський був висвячений на священика, а з 1892 – служив настоятелем Липовецького собору та інспектором місцевих церковних шкіл. Обіймав посаду директора Київської церковно-вчительської школи. У 1909 році – звільнений за «українофільство» і призначений священиком Свято-Покровської церкви (Київ). Із перших років священства працював для відродження Української Церкви. У 1917 році ініціював з'їзд духовенства і вірних, на якому проголосив створення «Братства Воскресіння», що згодом реформувалося у Всеукраїнську Православну Церковну Раду (ВПЦР). 22 травня 1919 року В. Липківський відправив у Миколаївському Соборі Києва першу службу Богу українською мовою, а 12 липня став настоятелем Собору св. Софії (Київ). У 1921 році він став митрополитом Київським і всієї України новоствореної церкви (УАПЦ).

Постійно сприяв створенню українських православних парафій, переклав українською мовою молитовники, службу Богу св. Іоанна Золотоустого, інші

відправи. Переслідувався радянською владою, яка після кількох арештів у 1927 році домоглася його примусового звільнення з найвищої церковної посади. У 1937 році був знову заарештований, а 27 листопада – розстріляний у Лук'янівській в'язниці. Місце його поховання поки що невідоме.

Більшість творів митрополита було втрачено під час переслідувань. Уже після його смерті світ побачили такі праці, як «Православна Христова Церква Українського народу» (1951 рік), «Відродження Церкви в Україні. 1917 – 1930» (1959 рік), «Відродження Української Церкви» (1961 рік). Творча спадщина митрополита В. Липківського становить на сьогодні понад 10 томів – це проповіді, статті, наукові праці з історії Української Церкви.

З-поміж багатьох запрошених науковців, політиків, державних службовців, громадських і релігійних діячів у роботі «круглого столу» взяли участь владика Федір (архієпископ Полтавський і Кременчуцький УПЦ КП); владика Афанасій (єпископ Харківський і Полтавський УАПЦ); ректор ПНПУ імені В.Г. Короленка професор М. Степаненко; перший заступник директора Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської ОДА Ю. Варченко; начальник управління культури Полтавської ОДА Г. Фасій; ректор Полтавського обласного інституту післядипломної освіти імені М. Остроградського доцент В. Зелюк; голова Полтавського обласного відділення Української асоціації релігієзнавців, перший проректор ПНПУ імені В.Г. Короленка професор Р. Сітарчук; відомий політик, голова обласного осередку товариства «Просвіта» М. Кульчицький.

Першим привітав учасників «круглого столу» ректор університету професор Микола Степаненко. Зокрема, він зазначив, що ПНПУ імені В.Г. Короленка завжди був осередком, який зберігає і популяризує найкращі духовні традиції українців. Микола Іванович підкреслив ту вагому і непересічну роль, яку відіграв митрополит В. Липківський для українського православ'я. До вітального слова було запрошено також архієпископа Федора, який, зокрема, зазначив, що з постаттю митрополита пов'язане перше відродження Української Автокефальної Православної Церкви. Владика наголосив, що у своїх діях митрополит Василь Липківський керувався любов'ю до свого народу і бажанням зробити місію Церкви Христової – спасіння й обожнення людини – найбільш дієвою в умовах радянських реалій.

До привітань долучився також і перший заступник директора Департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської ОДА Ю. Варченко, який наголосив, що держава тримає твердий курс на підтримку українського православ'я, збереження етноконфесійного миру, толерантності й злагоді у суспільстві. Також Юрій Миколайович зазначив, що подібні заходи надзвичайно ефективні та важливі в умовах різкої поляризації українського соціуму. Вітаючи учасників заходу єпископ Афанасій (УАПЦ) наголосив, що нині відновлюється історична справедливість – історія УАПЦ починає глибше досліджуватися і популяризуватися, а постать митрополита В. Липківського займає належне місце серед визначних релігійних діячів та просвітників України. В своєму вітальному слові ректор Полтавського обласного інституту післядипломної освіти імені М. Остроградського Віталій Зелюк підкреслив важливість цього заходу саме у педагогічному виші, адже майбутні вчителі є не просто носіями знань, а й вихователями духовності.

Модераторами заходу були доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Юрій Вільховий (к.і.н., заступник голови Полтавського обласного відділення Української асоціації релігієзнавців), голова Полтавського історико-релігієзнавчого культурологічного товариства «ППКТ» Інна Шерстюк та завідувач сектора у справах релігій і національностей управління з питань внутрішньої політики департаменту інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської ОДА Володимир Состін.

Обговорення на «круглому столі» велося з кількох напрямів: «Життєві віхи митрополита Василя Липківського», «Церковно-просвітницька діяльність Василя Липківського», «Українізація церковно-релігійного життя як основа духовного відродження» та «Ідеї митрополита Василя Липківського і сучасність».

Відзначимо виступ єпископа Афанасія, який зробив ґрунтовну доповідь про життя і служіння В. Липківського, названу словами митрополита «Ніхто нас не переможе!». Професор кафедри історії України ПНПУ Л. Бабенко здійснила глибокий екскурс життя й діяльності митрополита Василя Липківського, оприлюднила зміст цікавих історичних документів, які зберігаються в архівах спецслужб. Цікавими і змістовними були виступи професора Р. Сітарчука, доцента Ю. Вільхового, настоятеля Свято-Покровського храму міста Полтави протоієрея М. Храпача (УПЦ КП), які розкрили важливі віхи в історії УАПЦ, а також значення ідей митрополита В. Липківського для сьогодення.

Резонансними стали виступи священника Вознесенського храму міста Полтави доктора теологічних наук, протоієрея В. Фазана (УПЦ МП) та голови обласного осередку товариства «Просвіта» Миколи Кульчинського. Так, отець Василь висловив думку, що обговорення на «круглому столі» не слід усе оцінювати з політичної точки зору, а натомість краще зосередити увагу на тій частині просвітницько-проповідницької та педагогічної діяльності В. Липківського, що відповідала періоду до 1917 року. М. Кульчинський натомість наполягав на різкому суспільному і державному осудженні діяльності УПЦ МП як промосковської й антиукраїнської структури. Полеміка цих учасників «круглого столу» викликала, своєю чергою, загальну емоційну дискусію, де учасники зробили висновок, що власні думки необхідно висловлювати коректно та толерантно.

Загалом в обговоренні брало участь близько 30 учасників. Роботу «круглого столу» споглядала досить широка студентська аудиторія (зокрема історики). Було запрошено представників преси, радіо й телебачення. Захід загалом пройшов у конструктивному та пізнавальному руслі, тривав упродовж кількох годин і став помітним явищем громадсько-релігійного життя Полтави.

Ю. В. Вільховий

* * *